

Levensschetsen van Paulus (2):

Student en reiziger

In een vorig artikel maakten we kennis met het leven van Paulus. Dit onderwerp is van onschatbare waarde voor wie zich nader wil bezighouden met het Nieuwtestamenteisch getuigenis van deze man. Paulus fascineert. In een set van drie artikels nemen we daarom het leven van Paulus onder de loep. We vullen de Bijbelse Schriftgegevens aan met literatuur uit de geschiedenis en noemen de pikante vragen bij naam. Op die manier brengen we in drie artikelen de verschillende fragmenten die we over Paulus bezitten bijeen. Dit artikel is het tweede in deze reeks.

Geld verdienen

Een studie in Jeruzalem bracht de nodige financiële kosten met zich mee. Het is mogelijk dat Paulus daarom als leerbewerker werkte. Hij maakte dan schoenen, kleren en tenten. Tijdens zijn tweede zendingsreis horen we voor het eerst dat de apostel leerbewerker is (Hand. 18:3). Dat gebeurt na een moeilijke periode van een ruzie met Barnabas, vervolgingen in Filippi, Tessalonika en Berea en verachting in Athene. Wie het getuigenis in Handelingen 16-18 doorneemt, beseft dat het ongebruikelijk voor Paulus is om als leerbewerker te werken. De apostel lijkt in een dipje terecht gekomen te zijn na zijn aankomst in Korinthe. De verzen volgen elkaar snel op, maar tussen de gebeurtenissen ligt er enige tijd. Ze gebeuren hoogstwaarschijnlijk niet op dezelfde dag of in dezelfde week. Laat ik een schets maken:

- (1) Paulus komt in Korinthe aan (Hand. 18:1).
- (2) Paulus ontmoet Aquila en Priscilla en leert hem beter kennen (vs2a).
- (3) Paulus bezoekt Aquila en Priscilla (vs. 2b).
- (4) Paulus werkt samen als leerbewerker met het koppel (vs3).
- (5) Paulus spreekt elke sabbat in de synagoge (vs4).
- (6) Silas en Timotheüs arriveren (vs5a).
- (7) Paulus richt zich weer volledig op de verkondiging (vs5b).

Wie deze gebeurtenissen op zich laat inwerken en vergelijkt met de beschrijving van de apostel in de overige delen van Handelingen kan tot de conclusie komen dat Paulus niet voortdurend het beroep van leerbewerker uitoefende. Sterker nog: Enkel na de moeilijke periode van de tweede zendingsreis wordt dit in Handelingen genoemd. In Filippi en Tessalonika ontving de apostel met zijn team een grote gastvrijheid. Die gastvrijheid was ruim in de oudheid. Je kreeg eten en een onderdak. De apostel had het in die omstandigheden niet nodig om het beroep van leerbewerker uit te voeren. Zover

mij bekend had hij geen abonnement voor zijn smartphone dat hij moest betalen en spaarde hij ook niet voor de nieuwste Xbox. Dit bewustzijn van de gastvrijheid verandert het beeld van Paulus. Hij was een man die zich altijd ten volste aan de verkondiging gaf, maar kwam tijdens de tweede zendingsreis even in een moeilijker tijd terecht. Toen ging hij voor een korte tijd werken als leerbewerker. Nadat zijn vrienden uit Macedonië arriveerden kreeg hij nieuwe moed en 'richtte Paulus zich volledig op de verkondiging en getuigde ten overstaan van de Joden dat Jezus de Messias is' (Hand.18:5).

Huwen

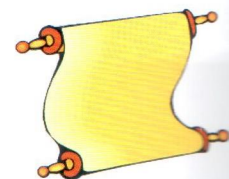
Was Paulus gehuwd? Volgens de latere Joodse traditie moest een farizeeër gehuwd zijn. Rabbi Eleazer durft zelfs te stellen: 'Een man die geen vrouw heeft, is niet eens een man' (b. *Yebamot* 62b-63a). Of dat men dat in de tijd van Paulus ook zo zag, is onbekend. In het verleden zijn er talrijke voorstellen gedaan over Paulus' huwelijk. Zo dacht de één dat Paulus gehuwd was en zijn vrouw omkwam bij een ramp of een gewone dood stierf. Paulus was dan weduwnaar. Anderen twijfelden aan de Joodse traditie dat farizeeërs moesten huwen. Paulus was nooit gehuwd geweest en dat bleek uit zijn eigen woorden: 'Ik zou liever zien dat alle mensen waren zoals ik, maar iedereen heeft van God zijn eigen gave gekregen, de een deze, de ander die' (1 Kor. 7:7). Nog een mogelijkheid was om vast te houden aan de Joodse traditie en te stellen dat Paulus verloofd was, maar nooit met zijn verloofde huwde. Zijn verloofde verliet hem na zijn bekering en vlucht of de ouders van zijn verloofde verbraken het verlovingscontract. Joodse ouders zullen het namelijk niet gemakkelijk hebben gevonden dat de enthousiaste jonge farizeeër, waarin veel toekomstig potentieel zat van een vervolger in een volgeling veranderde. De ijveraar voor Jahweh was dan op zijn weg naar Damascus in de duisternis terechtgekomen en had zijn hart en hoofd met vreselijke onzin over een gekruisigde Nazarener gevuld.

Van vervolger tot aanbidder

Paulus noemt zichzelf de beste leerling van de grote rabbi Gamaliël (Gal. 1:14, Fil. 3:4-6). De basis daarvoor ziet de apostel in zijn strenge ijver voor de Joodse traditie. In Jeruzalem vernam hij van de sekte van Jezus. Hij was aanwezig bij de dood van zijn studiegenoot Stefanus (Hand. 7:58). Paulus bekende toen kleur. Meteen na de dood van Stefanus koos hij

Door:

Raymond R. Hausoul

Zuid- of Noord-Galatië?

radicaal voor het Joodse systeem en hield er van om christenen op te pakken en terecht te stellen (Hand. 8:1-3). Dat was, volgens hem, wat de Thora van Mozes van hem vroeg. De waarschuwing van zijn leermeester verwerpt hij (Hand. 5:34-40). Saulus breidt zijn acties uit tot ver buiten Jeruzalem: 'In alle synagogen trachtte ik hen dikwijls door toepassing van straffen tot lastering te dwingen, en in tomeloze woede tegen hen heb ik hen vervolgd, tot zelfs in de buitenlandse steden' (Hand. 26:11).

Een van die buitenlandse steden was Damascus, de hoofd-

stad van Syrië. Damascus lag op een gunstig knooppunt. Het bood diverse mogelijkheden voor een snelle verspreiding van het evangelie. Op weg naar Damascus wordt de apostel in het gebied van de tegenwoordige Golan met Jezus geconfronteerd (Hand. 9:4). Die gebeurtenis en de gevolgen daarvan maken van de vervolger in korte tijd een aanbidder. Paulus wordt een farizeeër voor God (Hand. 23:6). Hij verwerpt de valse bril van het jodaisme. Daarin was hij niet de enige. Godvrezende farizeeërs zoals Nicodemus (Joh. 3) waren hem daarin al voorgegaan (Hand.15:5).

Onbekende zendingsreizen

Via Ananias hoorde Paulus dat hij 'een uitverkoren werktuig is om Jezus' naam te dragen voor volken en koningen en kinderen van Israël' (Hand. 9:15-16). Vrijwel direct begint de apostel met de uitvoering daarvan. In Damascus verkondigt hij het evangelie.

Een paar dagen later wordt er een moordplan tegen hem beraamd en moet hij vluchten. De stadhouder van de koning Aretas IV in Damascus, bezet de stad om Paulus te vangen (2 Kor. 11:32). Paulus vlucht naar het zuidelijke Jeruzalem. Hij ontmoet er de apostelen, maar beseft dat hij ook daar niet veilig is. In Jeruzalem krijgt hij zodoende opnieuw een visioen (Hand. 22:17-21; Gal. 1:15). Dat visioen brengt hem naar zijn geboortestad Tarsus (Hand. 9:19b-30).

Vanuit Tarsus gaat hij naar Arabië (Gal. 1:16-17). Het is daar dat Paulus ontdekt dat God de gelovigen uit de volken dezelfde voorrechten geeft als de gelovigen uit de Joden. Het bijzondere daarbij is dat Petrus dat in dezelfde tijd ontdekt door het voorval met Cornelius. Beide apostelen zijn daarmee door de directe openbaring van God overgegaan tot het dopen van onbesneden gelovigen (Hand. 10-11). Na drie jaar keert Paulus naar Damascus terug. Daar wordt hij opnieuw door de stadhouder bedreigd (Gal. 1:17; 2 Kor. 11:32-33). Hij vlucht naar Jeruzalem en bezoekt Petrus (Gal. 1:18-19). Daarna gaat hij naar Syrië en Cilicië, waar hij het evangelie verkondigt (Hand. 11:19; Gal. 1:21). In het Syrische Antiochië wordt er door Jeruzalem een beroep op Paulus gedaan. De apostel Barnabas zoekt hem en vindt Paulus dan in Syrië of Cilicië (Hand. 11:25). Dit vormt het begin van de bekende zendingsreizen, waarover Handelingen uitvoerig bericht.

De eerste twee zendingsreizen

Het heeft weinig nut om de volledige zendingsreizen en de steden die Paulus bezoekt in deze artikelen te beschrijven. Ik zou dan het halve boek Handelingen herhalen, wat niet de bedoeling is. Sta me daarom toe om vooral enkele inzichten te benoemen die de lezing van de zendingsreizen in Handelingen ondersteunen. Als eerste richt ik daarbij mij aandacht op de zendingsreizen die we niet in Handelingen terugvinden, maar vanuit de brieven van Paulus kunnen afleiden.

De eerste zendingsreis vindt ongeveer plaats van 46–47nC. Vanuit Antiochië gaan Paulus en Barnabas op reis naar Cyprus en zuid-Turkije. Het eiland Cyprus is bekend gebied, aangezien Barnabas daar vandaan komt. Op dit eiland kiest de apostel Saulus er voor om zijn naam in Paulus te veranderen. De reden hiervoor vernemen we niet. Was de naam Saul te arrogant als herinnering aan de eerste grote koning van Israël en wilde Saulus zich liever 'klein' (bet. 'Paulus') voordoen? Of was het te Joods en koos de apostel liever voor een Griekse naam? Of waren er meerdere redenen om van naam te veranderen?

Op de plaatsen waar Paulus en Barnabas komen preken ze het evangelie telkens als eerste in de synagogen. Het wonder gebeurt: Joden en heidenen komen tot geloof. Dat laatste is bijzonder. God heeft 'ook voor de heidenen een deur van het geloof geopend' (Hand. 14:27). Op verschillende plaatsen ontstaan er christelijke gemeenten. In totaal bezoekt het missionaire team zeven plaatsen tijdens deze eerste reis: Seleuchië (Hand. 13:4), Cyprus (vs4-12), Perge (vs13), Antiochië (vs14-21), Iconium (14:1-7), Lystre (vs8-20) en Derbe (vs20-21).

De tweede zendingsreis gebeurt van 49–52nC. De reis verloopt grilliger dan de eerste. De uitgangsbasis is ook minder goed. Doordat Paulus en Barnabas uiteengedreven worden door een heftige ruzie, ontstaan er twee teams:

Niet lang daarna zei Paulus tegen Barnabas: 'Laten we teruggaan naar alle steden waar we het woord van de Heer hebben verkondigd, om te zien hoe het daar met de leerlingen gaat.' Barnabas wilde ook Johannes Marcus meenemen, maar Paulus voelde daar niets voor, omdat hij hen in Pamfylië in de steek had gelaten en niet langer had deelgenomen aan hun zendingswerk. Een en ander leidde tot grote onenigheid, zodat ze uit elkaar gingen en Barnabas samen met Marcus naar Cyprus vertrok. Paulus koos Silas als reisgezel en vertrok eveneens, nadat de gelovigen hem aan de genade van de Heer hadden toevertrouwd (Hand. 15:36-40).

Paulus trekt verder met Silas. Er lijkt geen plan van aanpak te zijn. Met Silas trekt de apostel langs de ontstane gemeenten. Tijdens deze reis door Turkije, stichten ze echter geen enkele gemeente. Na een reis van ongeveer vierhonderdvijftig kilometer bereiken ze de noordoostkust van Turkije.

Ze verblijven in Troas. Daar schenkt God hen een uitweg. In een visioen vernemen ze dat ze naar Macedonië moeten trekken (Hand. 16:6-10). Dat gebeurt, waardoor het team in totaal zeven provincies bezoekt: Syrië en Cilicië (Hd15:41), Galatië en Mysië (16:1-10), Macedonië (16:11-17:14), Achaja (17:15-18:17) en Antiochië (18:18). Via Filippi, Tessalonika en Athene komt Paulus in Korinthe waar hij anderhalf jaar verblijft (Hd18:9-10). De apostel komt tot rust op deze woeelige reis. In Korinthe schrijft hij zijn twee brieven aan Tessalonika.

Het verhaal van de apostel kent zijn turbulente tijden. Wie zich de tijd neemt om rustig de gebeurtenissen in Handelingen op zich te laten inwerken ontdekt dat Paulus geen god was. Hij was een man van vlees en bloed die vertrouwt was met de spanningen en uitdagingen in het menselijk leven. Die spanningen zullen hoog oplopen in het vervolg van zijn levensverhaal. Op dat vervolg richt zich het derde en laatste artikel dat in de volgende uitgave van dit tijdschrift zal verschijnen.